

Ulpianus, Domitius, Boecking,
Eduard [Hrsg.]

Vlpiani liber singlaris Regvlarvm

Hirzel
1855

VLPIANI
LIBER SINGVLARIS REGVLARVM

CODICIS VATICANI EXEMPLVM

CVRAVIT

EDVARDVS BÖCKING.

Grimm

LIPSIAE: S. HIRZEL. 1855.

Ge

20091

Ge 27762

36989.

VLP I A N I
LIBER SINGVLARIS REGVLARVM

CODICIS VATICANI EXEMPLVM

CVRAVIT

EDVARDVS BÖCKING

ANNO MDCCCXLV

25. 7. 1

PROSTAT LIPSIAE

APVT SALOMONEM HIRZELIVM

PAPIANI LIB. I.
 PAPIANUS LIB. I. RESPONSORUM
 IT. DE PACTIS IN CRURUM
 ET UXORUM

Inter unum et uxorem pactum non solum uerum
 sed ex uoluntate contrahentium con
 stitutum ut neuter coniugum faceret
 locupletior.

Inter praedictum non eg.

1 INCIPIT TITULUS EXCOR
 PORE ULPIANI.

MORIS SUNT TACITE CONSEN
 SUS POPULI LONGA CONFUE

5 DINE INUECTUS.

- i Delibetis
- ij De testatilibus. uel testatilibus.
- iii Delatim.
- iiii De his qui sui iuris sunt.
- v De his qui non potestatem suam
- vi De dotibus. uxorem
- vii De iure donationum inter uirum &
- viii De cooptionibus.

4 viii De his qui non emancipati sunt.

15 x Qui non potestatem emancipationem suam
 quemadmodum eo ueliberentur.

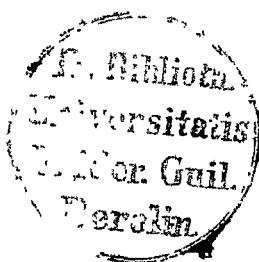
- xj De tutelis.
- xij De coactionibus.
- xiii De eo quod et solutio patre.

20 xiii De poene legis iuliae.

- xv De decimis. et uxorem.
- xvi De solidi capacitatem inter uirum
- xvii De aducis. ducis
- xviii Qui habent iuscentium in ea

25 xviii De dominis et coacquisitionibus rerum.

- xx De testamentis.
- xxj Quae admodum heres instituenda sunt.

xxij Qui heredes institui possunt.
 xxij Quēcōdmodū testamentorū puniunt.
 xxij De legatīs.
 xxv Desideriōmissi.
 5 xxvj De legitimis heredibus. nis
 xxvj Delibertoꝝ successioꝝ: uel bo.
 xxvij Depossessioꝝ: de cōdis.
 xxvij De bonis libertoꝝum.

I·TIT·DE LIBERTIS·

10 Libertozum genera sunt tria: ciues
 romani. lectini. iuneci. deditici
 oꝝ numero ciues romani sunt.
 Liberti qui legitimae censu. aut tes
 tamento nullo iure impediēte
 15 uindictae manumittunt. Apud ma
 gistratū p̄turim ue. uelut consulē.
 pro consulem. censu mōcnu mitte
 bant. Olim qui lustraci censu. ro
 mae iussu dominoꝝum inter ciues ro
 20 manos censum p̄stebant. ut testē
 mento manu missi liberi sint. Lex
 duo decī tabularū facit quae con
 firmat phibet exceptis quibsdā
 cognatis. et si plus donatū sit non re
 25 scindet. Minusquē p̄fecta lex. ē. quē
 uetēt aliquid fieri. et si factū sit
 non rescindet. sed poenā iniungit
 ei qui contra legē fecit. quāvis. ē. Lex
 furia testamentaria quae plus quā
 * 30 mille asium legatū mortui suae
 causae phibet capere. p̄ter exceptas
 p̄sonas. et cōduerfus eū qui plus cepe
 rit. quādrupli poena constituit.
 * ex aut rogāt. Id. ē. fertur.

Aut cōhrogāt. Id. ē. prior lex tol
 litur. Aut derogāt. Id. ē. p̄ter
 primā tollit. Aut subrogāt. Id. ē.
 cōdicit aliquid primae legi. Aut
 5 obrogāt. Id. ē. mutat aliquid ex
 primae lege. Hodie cū ipso iure
 liberi sunt ex lege iunia. quae lege
 latini sunt nominati. interami
 cos mōcnumissi. Dediticioꝝum
 10 mero sunt qui poenae causae uinc
 ti sunt a domino quib: uestigia
 scriptae fuerunt. qui propter
 noxā totī nocentesq: in uenti
 sunt. qui ue tēditi sunt. It fer
 15 ro. aut cū bestis depugnare. uel
 custo diā coniecti fuerunt.
 Deinde quo quomodo mōcnumis
 si sunt. Idq: lex asciac facit ea
 dē legē cautū. ē. ut minor tri
 20 ginta annozū seruus uindic
 ta mōcnumissus ciues romanus
 non fiat. nisi cepud consiliū
 causae phatē fuerit. Ideo sine
 consiliū manu missū caescrit.
 25 seruū mōcnuere putat. Testa
 mento uero mōcnumissū per
 inde haberi iubet. atq: si do
 mini uoluntate in libertate
 ē. ideoq: latinus sit. Eadē
 30 lex eum dominū. qui minor
 uiginti annozū. ē. phibet ser
 uum manumittere. p̄ter quāsi
 causae apud consiliū phauerit.
 In consilio aut cōdhibent ronia
 35 m quinque senatoꝝes. et quinque

aequitel romcen in provincie-
 uiginti recuperatozif eiuf romcc
 ni ccb eo domino qui foluendus
 non-ē. feruuf teftamenti liber. cē.
 5 iuffuf. etherel inftitutus. Et fi
 minor fit trigintec annis. uel in
 ea caufce fit. ut dediticiuf fieri
 debeat eiuf romcenuf ēt heres fit.
 Sitccmen aliuf ex eo teftamento
 10 nemo heres fit. qđ si duo plures ue
 liberi heredesq; cē. iuffi fint.
 primo loco fcriptuf liber. et he
 res fit qđ et ipfū lex afcia facit.
 Ecceđ lex in fraude creditozif.
 15 et patroni macnumittere phibet.
 qui tccntū in bonis. non etiā ex
 iuf quiritiū feruum habet ma
 numitten do fctiniū facit. In
 bonis tccntū alienuf feruuf. ē.
 20 Uelut hoc modo fi eiuf romcenuf
 a ciue romano. feruum hemerit
 if qui traditus ei fit. neq; tccmen
 macncipatus ei. neq; in iure cel
 * fuf. neq; ccb ipfo ampo poffet
 25 fuf fit. Nē quādiu hozū quid
 ficut if feruuf in bonis quidem
 emptozif. ē. et iuf quiritiū aut
 uenditozif. ē. Mulier quae in
 tutelce. ē. Item pupillus. et pu
 30 pillec manumittere non pos
 sunt. Cōmunē feruum unus ex
 dominis macna mittendo pcc
 tē fuā cedimittit. Ea q; cederef
 cit focio maxime fi eo modo
 35 macna miferit quo fi propriū

hceheret eiū romcenū facturuf ē.
 Nē si inter amico feum macna miferit
 plerifq; placet eum nihil egiffe
 feruuf in quo ceteruf. ē. ufuf frue
 5 tuf alteruf ppietccf ad ppietcc
 tif domino macnumiffuf libet non
 fit. fed feruuf fin edomino. ē. Post
 mortē heredis. autccnte inftitutio
 nem heredis teftamento libertatē
 10 dari non potest. excepto teftcc men
 to militif. Inter medicaf heredum
 inftitutionis libertatē dātcc utriufq;
 adeuntib; non uellet. folo aut p rio
 re ccdeunte iure antiquo ualet.
 * 15 Sed post legē pccpiā popeam quae
 pccrtē nonccdeuntel caducam facit.
 liquidem primuf heres. uel iuf anti
 * quam habecet uclccff eam poffe
 placuit. Qđ si non hcebeat non ua
 20 lere confctct. qđ loco nonccdeuntel
 legctarij patref heredes fiunt.
 Sunt tccmen quie hoc cafu ucllere
 eiuf eā poffe dicunt. qui teftamento
 liber. cē. iuffuf. ē. Mox quē uif unus
 25 ex heredib; adierit hereditatē liber fit.
 Iufcc libertatē teftamento potest
 dccri hif feruif qui teftamenti facien
 di. & mortis tempore. & iuf quiritiū
 * teftatōzif fuerunt. Lex fufia
 30 cannicc iubet teftamentū extrib;
 feruif non plures quē duos manumit
 ti. & ufq; ccddccē dimidiā pccrtē
 manumittere concedit. a decimo uf
 q; ad trigintec tertiā partē. ut tccmen
 35 adhuc quinq; macnumittere hceat.

aequae ut ex priorum numero centiginta usque ad centum. quocirca partem aequae ut decem ex superiorum numerum liberari possint. ac centum usque ad quingentos. Partem quintam similiter. ut ex anti cedenti numerum viginti quinque possint fieri liberi. Et denique praecipit ne plures omnino quam centum ex cuiusque testamento liberi fiant.

10 Eadem lex cauet ut libertatis seruus testamento nominatim dentur.

II. T. DE STATU LIBERU VEL STATU LIBERIS.

Qui sub conditione testamento liber

15 .est. iussus. est. statu liber capel. fratu liber.

* Iacet. quamdiu pendit conditio. Seruus heredis statum liber seu alienum cum herede. siue suscipiat ab aliquo libertatis conditionem secum trahit.

20 sub hac conditione liber. est. iussus. si decem milia heredi dederit. et si ab herede ab alienatus sit. Emptorum decem pecuniarum ad libertatem perueniet.

Idque duo decum tabularum iubet si per herede factum sit quominus statum liber conditioni pareat. prout si liber. atque si condicio expletum fuisset extraneo pecuniam dare iussus. ut liber. est. si potest sit decem. & si cum iussus. est. dare. aut nollet accipere. aut ante quam acceperit mori. prout si liber ac si pecuniam dedisset. Libertas et directo potest decem hoc modo liber esto liber sit. liberum. est. in eo. & per fidei commissum ut puta te rogo fidei committ

35

to heredis mei. ut iste cum seruum. * manumittatur. si quid directo liber. est. iussus. est. hoc mihi sit libertas. si autem cui per fidei commissum decem. est. libertas. non testatoris sed manumissoris sit libertas. cuius fidei committi potest. ad rem aliquam pertinet eandem etiam libertas si dei committi potest. per fidei commissum libertas dari potest. Tunc proprio seruo testatoris. quam heredis. aut legatarii. vel cuiuslibet extranei seruo ceno. seruo per fidei commissum decem libertate si dominus eum iusto pretio non uendat. extinguatur libertas. quam nec pretii computatio per libertatem fieri potest. Libertas sicut dari. ita et adimitur testamento quam codicillis testamento confirmari potest. ut tamen eodem modo adunatur quo et data. est.

III. T. DE LATINIS

Latini ius quiritium consequuntur his modis beneficio principum si liberi inter cetera militiae nouae aedificio pristino. Preterea et senatus consulto uulgo quae sit res nexa beneficio principum Latini ciuitatem romanam accipit.

30 si cum imperatore ius quiritium impetrauerit liberis ius quiritium consequitur Latinus qui minor triginta annorum manumissionis tempore fuit. Nam lege iurae cautum. est. ut si ciue romanum. uel latinum uxor

duxerit testatione interposita
 qd liberozū quaerendozū cause
 uxozē duxit. Postea filio filiae
 natu. nocturne et ancillo facto
 possit apud ptozē. uel pñdē pū
 tiae causa phare et fieri eum
 romanū. Tunc ipse quā filius fili
 a ne eius. & uxoz se hiet. si et ipsa
 letitiae sit. Nam si uxoz eius ro
 10 mana sit pccatus quoq; eius ro
 manus. ē. ex senatus consulto qd
 auctore dñi atriū factū. ē.
 Iteratione sit eius romanus. qui
 post letitiae tē quā acceperat
 15 maior triginta annozū. Iterū
 iuste manu missus. ē. ab eo cuius
 ex ius quiritiū seruus fuit. Sed hu
 * 10 concessū. ē. ut ex senatus consul
 tu. etiā liberi ius quiritiū conse
 20 qui militia. ius quiritiū acceperit
 letitiae. Inter uigilis romae sex
 annis militauerit ex lege uisil
 lic. preterea ex senatus consul
 tu concessū. ē. ei. ut triennio in
 25 ter uigilis militauerit. ius qui
 ritiū consequatū naua latius
 ciuitate romanæ acceperit. si non
 minore quā decē milia modiozū
 accuem fabricauerit. et romæ
 30 sex annis frumentū portauerit
 ex edicto dñi claudi. SUNT.

III. T. De his qui sunt iuris

Sui iuris sunt scilicet liberi suorum
 principis. Id. ē. pccet familiae.
 35 Itemq; mater familiae. quoniam

tre quidem patre aut incerto
 acti sunt spuri adpellantur.

UT DE HIS QUI IN POTESTATE SUNT.

5 In potestate sunt liberi parentum.
 et iusto matrimonio nati. Iusto
 matrimonio. ē. si inter eos qui nup
 tial contrahunt conubiū sit. et
 tē a masculo pubis quā femina
 10 potens sit. & utriq; consentiant
 sibi iuris sunt. aut etiā pccentes
 eozū si in potestate sunt conubiū. ē.
 uxoz iure ducendae facultes.
 Conubiū. ē. habent eius roman
 15 cū eum: romanus. cū latini aut
 et peregrini. Itc si concessū sit cū
 seruus. nullū. ē. conubiū. inter pa
 rentes. et liberos infinite cuiuscūq;
 gradus conubiū non. ē. Inter cogna
 20 tos aut extraneos gradus. olim
 quidē usq; cō quartū gradum
 matrimonia contrahi non poterant.
 Nunc aut etiā ex tertio gradu li
 cet uxozē ducere. Sed tamen fra
 25 tres filios non etiā sorozū filios.
 aut cōmra. uel mactera. quā
 uis eodē gradu sit eodēq; uxozē.
 * nouerca. uel priuigna. uel nōzus.
 uel socrus nra sunt ducere non pos
 30 sumus. si quis eē quā non licet uxozē
 duxerit incestū matrimonium
 contrahit. Ideoq; liberi in potestate
 * te eius non sunt. sed quicquid uulgo
 * concepti spere sunt. Conubiū. ē.
 35 interuenientē liberi sēp patrem

secuntur. non interueniente conubio
matris conditione accedunt. ex
cepto eum qui ex peregrino. et eme
romana peregrinus nascit̃. ¶ Quā
5 lex mensura ex alterutro peregri
no nato deteriorēs parēntes con
ditione sequi iubet ex eme roma
no. & latina lectulus nascitur.
Et ex libero. et ancilla seruus.

10 quā cum lascibus conubia non
sunt. Partus sequi matre inhi
qui iure contractu matrimonii
nascunt̃. conceptionis tēpore ex
ceptat̃. In his aut̃ qui non legiti
15 mae concipiunt̃ editionis ueluti
si ancilla conceperit deinde ma
nu missa pariat liberum parit.
Nam quā non legitimae concepit
cum editionis tempore libera sit.

20 pccatus quoque liber. ē.

VJ. T. DE DO TIBUS

Dox aut datur. aut dicitur. aut
promittit̃. Dotē dicere potest
mulier quae nuptura. ē. & debitor
25 mulieris si iussu eius dicat institu
tus. parens mulieris uirilis sexus
p uirile sexum. cognatione iunc
tus. uelut pater. auus paternus.
dicere pmittere dotem om̃s possunt̃.
30 Doxa aut̃ profecticia dicitur. Id. ē.
quā pater mulieris dedit. aut ad
uenticia. Id. ē. ea quae aquouis alio
datae ē. mortuus in matrimonio
muliere. ¶ Doxa patre pfecta
35 ad patrē reuertitur quintis in sin

gulis liberis in inuitū relie
tis paenel unū. qd si pater non sit
apud matrem remanet. Aduenti
cia aut dox tēp paenel matrum
5 remanet. ¶ p̃terquam si is qui de
dit ut tibi redderet stipulatus
fuit quae dox speciebus recepti
ei adiecit. Diuortio facto siquidē
sui iurissit. mulier ipsa habet acti
10 one. Id. ē. dotis repetitionē. Qd si
in potestate patris sit. pater ad
iunctae filiae psona habet actio
nem reuera nec inter. ē. aduen
titia sit dox an profecticia. ¶ Post
15 diuortium defuncta mulierem.
heredicius actio. non aliter dat̃
quā si mortuā in dote mulieri reddē
da maritus fecerit. Dox si pon
dere numerū mensura contineat̃
20 annuabī matrimonia a die
reddet̃. nisi ut p̃sens reddatur
conuenerit. relique dotis stetit
reddunt̃. Retentōnes ex dote
sunt. aut ppter mortē. aut ppter
25 ter impensas. aut ppter res donat̃
tas. aut ppter res amotas. prop
ter liberos retentio sit. si culpam mu
lieris. aut patris eius in potesta
te. ē. diuortium factū sit. Tunc
30 enim singulorū liberosū nomi
ne sexte retinent̃ ex dote non
plures tamen quā tres sexte
in retentione sunt. non in petiti
one dox quae semel functa. ē.
35 amplius fungi non potest nisi

alium nec testimonium sit mozum
 nomine grauiorū quidem sexte
 retinent. Leuiorū aut octuā.
 grauiorū iurati sunt. adulteri
 5 o tantum leuiorē omnes reliqui
 iurati moris puniunt. Inecqui
 dem dote quacūque reddi debet.
 Ita propter maiorē morē p̄sen
 tē dotem reddit. Propter mino
 8 rel senum mentum die. In ea aut
 quae p̄sens reddi solet. tantum
 exiunctis iubet reddere. quicquid
 nulla dote quā diuennio reddit
 repositio facit. Repensarum
 15 species sunt tres. autem necessa
 riae dicunt. aut utiles. aut uolup
 tuose necessariae sunt impense.
 quib: non factis dox deterior fu
 tura. ē. Velut si quis ruinosas
 20 aedes refecerit utiles sunt. quib:
 non factis quidē deterior dox
 non fuerit. factis autem fructuo
 sis effectae. ē. Velut si sumeta.
 et oliuetae fecerit uoluptuose sunt.
 25 Quib: neq: omnis deterior dox
 fieret. neq: factis fructioz effec
 tic. ē. quae euenit in iuridicis.
 & pietatis similib: quae reb:
 VII. T. DE JURCDONATIONU
 30 IN CRURU ET UXORU
 Interuirum et uxore donatio
 non ualeat. nisi certis ex causis.
 Id. ē. moris causa. diuorū cau
 sa. seru mōnu mittendi gratia.
 35 hoc amplius principalibus con

titutionib: concessum. ē. mulieri
 in hoc donare uirū suo. ut si se huius
 peritote luto eluuo. uel equo pub
 lico similiue honore honoretur.
 5 si meritis diuorū causa res mone
 * p̄t rerū quoq: amotarum actio
 ne tenebit. Si ueritas muliere se
 obligauerit. uel in remeius in pen
 derit. diuortio facto eonominē ca
 10 uere sibi solent stipulatione tribu
 menta in potestate parentū sunt.
 Et cum liberi quozum causa pro
 bato. ē. per errorem contractu matri
 monio inter dispares condignis
 15 psonarū. Nam seu ciues romānos
 latinos. aut peregrinos. uel eos quē
 dediticiozū numerū. ē. quicquid p̄ igno
 rantia. uxore duxerit. siue ciuis
 romānus per errorem peregrino. uel ei
 20 quid dediticiozū numerū. ē. Aut etiā
 quā si latino ex lege ascia nubet
 fuerit. causa probata. ciuitas red
 dat. tam liberis. quā parentibus
 p̄ter eos qui dediticiozū numerū
 25 sunt. et ex eo sunt in potestate pa
 rentū liberi.
 VIII. T. DE ADOPTIONIBUS
 Non tantū naturalis liberi in potes
 tate parentū sunt. sed et iā adop
 30 tui. Adoptio sit aut p̄ populum.
 aut p̄ p̄torē. uel p̄ iudicē p̄ iuratae.
 Illa adoptio quae p̄ populum sit.
 specialiter arrogatio dicitur.
 Per populum qui sui iuris sunt ar
 35 rogant. p̄ p̄torē aut filii familiae

a parentibus dantur. In adoptione
 arogatio romae data sit. Adop-
 tio aut etiam in provincia apud
 praedictos per praetorem vel praedictos iuratis
 5 adoptionem. tam masculi quam femi-
 nae. & tam puberes quam impube-
 res possunt. Per populum vero ro-
 manum ^{quidem} feminae non arrogant
 Pupilli autem quidem non poterant
 10 arrogari. nunc aut possunt ex
 constitutione diu autonomi. Illi
 quingenari non possunt velut
 speculo utriusque modo potest adopt-
 tare. Idem iuris est in personis celebribus.
 15 Item si quilibet non habet in locum
 nepotes adoptionem potest. Si pater
 familiae arrogandum se dederit.
 Liberique eius quicquid nepotes in
 potestate sunt arrogatores. se
 20 minae vero neutro modo possunt
 adoptare. quoniam nec naturalis libe-
 ros in potestate habent.

VIII. T. DE HIS QUI IN MANUS UN-

Farreo conveniunt in manum certis
 25 verbis. et testibus. x. praesentibus.
 & sollemni sacrificio facto in quo
 panes quoque farreos adhibetur.
 X. T. QUI IN POTESTATE MAN-
 cipio veniunt quod a dolo dicitur

30 IUR E LIBERANTUR.

Liberi parentum potestate libe-
 rantur. Emancipatione. Id est si
 postea quam emancipati fuerint
 manu missi sint. sed filius quidem
 35 per emancipationem. terminum missus.

sui iuris sit. Idem lex duodecim
 tabularum habet his verbis. si po-
 ter filium ter emancipavit. fili-
 us a patre liber est. Ceteri aut libe-
 5 ri per testamentum. tam masculi quam
 feminae. una emancipatione ma-
 nuntio neque sui iuris sunt.
 Mortis patris filius et filia sui i-
 ris sunt. Mortis autem cum nepotes.
 10 ita demum sui iuris sunt. Si post
 mortem cum in potestate patris
 futuri non sunt. velut si mortem
 te cum pater eorum. aut etiam
 decessit. aut de potestate dimis-
 15 sus est. Nam si mortis autem tempore
 pater eorum in potestate eius sit
 mortuo autem in patris sui potesta-
 te sunt. Si patri vel filio a quo
 etiam interdictum sit patria
 20 potestas tollitur quicquid peregrini
 us sit. Et cum a quo. etiam inter-
 dictum est. neque autem peregrinus
 civem romanum. Neque eius roma-
 nus peregrinum in potestate ha-
 25 bere potest. Si pater ab hostibus
 captus sit quicquid servus hosti-
 um fiat. tamen cum reuersus
 fuerit omnia pristina iura rece-
 pit. iure postumum. sed quod
 30 diu apud hostes est. patriae potes-
 tates in filio eius interim pen-
 dit. Et cum reuersus fuerit ab
 hostibus in potestate filium ha-
 bebunt. Si vero ibi decesserit sui
 35 iuris filius erit. Filius quoque

si captus fuerit cō hostib: Similiter
ppterius postlimoni patrici potest
toci. interim pendebit in potestate
parentū. ēē. desinunt. & huiusmodi
5 minis diuālis incurrunt. et que
uirginis ueste capiuntur.

XI. T. DE TUTELA

Tutores constituuntur tam masculis
quā feminis. Sed masculis quidem
10 in puberib: dūtaxat ppter aetatem
infirmitatem. feminis aut in puberib:
quā puberib: et propter sexus
infirmitatem. & ppter senectutem rerū
ignotiam atque tutorem. aut legiti-
15 sunt. aut senatus consultis consti-
tuti. aut moribus introducti. Legi-
timi tutores sunt ex lege aliqua
descendunt. p eminentiam aut legi-
timi dicuntur qui ex lege duodecim
20 tabularū intro ducunt. seu p pa-
triam quicquid sunt agniti. seu p conse-
quentiam quicquid sunt patroni.
Agniti sunt copatre cognati uiri-
lē sexus. P uirilē sexum descen-
25 dentes eiusdem familiae. ueluti
patrum fratres. filii fratris p-
truelis. Qui liberum caput m-
cipit sibi uel coparente. uel
a quo emptia nocte innumis-
30 p similitudinē patroni tutor
efficitur qui fiducia tutor ap-
pellatur legitimis tutoribus. alitute-
loc in iure cedere possunt. Is cui
tutela in iure concessa. ē. cessus
35 tutor appellatur. qui siue mor-
tuus fuerit. siue capite minutus

siue celi tutela pesserit redit cō
legitimis tutoribus Tutela sed et si legi-
timus decesserit. aut capite minutus
fuerit. Cessus quoque tutela extin-
5 gitur. quicquid ad agnoscos pertinet
o diecessu atque tutela non procedit. quā
pmissus erat in iure cedere. Tutela
feminarū tantū non etiam masculorum
Feminarū aut legitimam tutelam
Lex claudia sustinet. excepta tute-
10 la p ctronorum. Legitima tutela
capitis diminutione amittitur. Ca-
pitis minutionis species sunt tres.
maxima. medice. minima. Maxi-
15 ma capitis diminutio. ē. p quā et
ciuitas. et libertas amittitur. Ueluti
cū incensus aliquis uenerit. Aut quā
mulier cōuenosero se iunxerit.
Denunticante domino. et ancillo
20 facta fuerit. ex senatus consulto
claudiano media capitis diminu-
tio dicitur. P quā sola ciuitas amissa
libertas retinetur. Quā sit in eo cui
a quoque et igni interdicitur. Minima
25 capitis diminutio. ē. p quā et ciuitas
et libertas salua statui dūtaxat
homines mutantur. quā sit adoptione.
et in manu conditionis testamento
quoque nominati tutores dati con-
30 firmantur Eadem legē duodecim tabu-
larū his uerbis utilem esse sit sup pecu-
niā tutelae suae rei Ita ius esto
qui tutores danti appellentur Dari
testamento tutoris possunt liberi
35 qui in potestate sunt testamento
tutores dari possunt hi cū quib:
testamentum faciendi ius. ē. ppter

lectinū iuniceñ. Nam lectinus ha
 bet quidem testamenti factione.
 sed testamentum dari non potest.
 Idem lex iunice prohibet. si capite
 5 diminutus fuerit tutor testamentum
 doctus non amittit tutelam.
 sed si abdicauerit se tutelam desi
 nit. ēē. tutor. Abdicare autē ē.
 dicere nolle se tutorem ēē. In iure.
 10 cedere cū tutela testamentum da
 tum non potest. Nec et legitimus
 in iure cedere potest. abdicare
 se non potest. Lex autem iubet
 mulieribus pupillae non habere
 15 tibus tutoris dēri a ptoze et micioze
 parte tribunorum plebis quos tuto
 ris atque nos compellamus. Sed qui
 a lex autem romētanū locum ha
 bet lege iura. et tunc prospectū ē.
 20 ut in pūnicis quoque similiter a p
 sibus earū dēnt tutorem. Lex iunia
 tutorem fieri iubet lectinae. uel lecti
 nis in puberibus eum cuius et iā ante
 mōnu missionē qui ius quiritium
 25 fuit Ex lege iulica demeritandis
 ordinibus tutor doctus a ptoze ur
 bis ei mulieri uirginie. quā ex
 hac ipsa lege nubere oportet. ad
 dotē dandam. dicendū pmittēn
 30 dōue. Si legitimū tutorem pupillū
 habeat. sed postea senatus censuit
 ut etiam in prouincia quoque simi
 liter a p sibus eorū. ex eodem
 causā tutorem dēnt. Pretereā et iā
 35 in locū muti furio siue tutoris al

terum dēndū. ēē. tutorem. addo
 tē constituendū senatus censuit.
 Itē ex senatus consulto tutor doct
 tur mulieri ei cuius tutor ab ē.
 5 pter quā si patronus sit qui ab ē.
 Nec in locū pctoris absentis
 * aliter peti non potest. nisi cohere
 re tē ad eundē. et nuptias con
 traendū. Idemque pmissit in pupil
 10 lo pctori filio. Hoc amplius se
 natus censuit. ut si tutor pupilli
 pupillae uel suspectus a tutela sub
 motus fuerit uel etiā iusta de cau
 sa excusatus in locū eius tutor
 15 alius moribus tutor doct. Mulieri
 pupillae. quicū tutor suo lege.
 aut legitimo iudicio agere uult.
 ut auctore eo agat. Ipse enī tutor
 in rem suā auctor fieri non potest
 20 qui ptozicinus tutor dicit. qui a
 ptoze urbis dēri consueuit. Pu
 pillorū. pupillorūque tutorem. et
 negotia gerunt. et auctoritatem
 interponunt. Mulierū autē tuto
 25 res. auctoritatem dumtaxat in
 ter ponunt si plures sunt tutores
 omēs in omni re debent auctoritate
 ac eodemque pter eos quiritum
 docti sunt. Nec ex his uel unus
 30 auctoritatem sufficit Tutoris auc
 toritatem necessaria ē. mulieribus
 quidem in his rebus si lege aut le
 gitimo iudicio agant si se obli
 gent. si civile negotiū gerant.
 35 si libertae suae pmittant in con
 tubernio alienis morari.

Sirem mancipia alienent pupillis
 aut hoc amplius etiam inrerū nec
 mancipi alienatione tutoris aucto-
 ritate opus ē. Liberant tutelic Mas
 5 euli quidem pubertate. Puherem
 aut. Cassiam quidē eū ēē. dicunt.
 qui habito corporis pubis apparet.
 Id ē. qui generare possit. Procolei
 am aut eū qui quattuordecim annos
 10 explebit uerū present eū puberē ēē.
 Inquē utrūq; concurrat. et habitus
 corporis. et numerus annorum. sem
 XII Tunc aut tutelic liberant. Decurcto
 15 Curatores aut legitimis sunt id ē.
 qui ex lege duo decim tutelecrum
 dant. auctoritate. Id ē. qui ap-
 ptoze constituunt. Lex duo decim
 tutelecrū furiosum. Itēq; p digum
 20 cui bonis interdictū ē. In curatione
 iuret. ēē. agnitorū. aptoze consti-
 tue. Curcto quē ipse ptoz uolue-
 rit libertinis pdegis. Itēq; ingenu
 25 is qui ex testamento parentes here-
 dis facti eccle dissipant bona. his
 enī ex lege curcto dari non pote-
 rect. Cum ingenuus quidem non
 cch intestato. sed ex testamento
 heres factus si pcctri libertinus aut
 30 nullo modo pcctri heres fieri pos-
 sit. qui nec patrē habuisse uidet.
 Cūseruili cognati nulli sit pterea
 dat. Curcto ei etiam qui nup pubis
 factus idoneae negotia sua tueri
 35 non potest.

* XII T. DE CCL EO RB OCT SO

LITANOPATRE

Legē iulicē phibent uxores ducere
 senctores quidē liberiq; eozū liber-
 timas. et quē ipse quērūne pccter.
 5 materue. artē ludiciā fecerit. Itē
 copore questum facientē. ceteri aut
 ingenui phibent ducere lenam et ale
 none lenam ne mecumissit. et in
 adulteriū depheusa. et iudicio
 10 publicum damnata. et quae certe
 ludiciā fecerit adicit manricianus
 et senatus damnationem. Licce.
 XIII T. DE PIONE A LEGIS I U
 Femini lex iulia a morte uiri an
 15 ni tribuit uacationē a diuotio
 sex menses. Lex aut pccpia a morte
 uiri biennii a repudio anni. et sex mēf.
 XV T. DE DEC E J S.
 Vir et uxor inter se matrimoniū
 20 nomine decimū capere possunt
 * Qdā excho matrimonio liberos su-
 pstitet habecant pter decimū quā
 matrimoniū nomine capiunt. toti
 dē decimcel p numero liberosū acci-
 25 piunt. Item cōmunis filius filicue
 post nominum diem amissus. amissa
 ue. unā decimū cedit Quo aut post
 nono die amissi ducet decimcel adici-
 unt. pter decimū etiā usum fructū
 30 tertiae pccrtel honozū eius capere
 possunt. Et quacundoq; liberos habu-
 erint. eius dē pccrtel pprietatē hoc
 amplius mulier pter decimū dotē
 potest legctā sibi.
 XVI T. DE SOLI O CAPACITATE

IN CRURIBUS Uxorē

Aliquando uir et uxor inter se solidū
 capere possunt. uelut si uterq; uel
 alteruter eorum. nondū eius aetate
 sunt. Aut quod lex liberos exegit.
 Id. ē. si uir minor annorum. xx. sit.
 aut uxor annorum. xx. Minor item
 si utriq; lege pcepta fuerint annos
 in matrimonio excoeruerint. Id. ē. uir
 10 lx. annos. uxor. l. Itē si cognati in
 ter se coegerint usq; ad sextū gradū
 aut si uir coheret. et donec abesset. In
 * tra annū postquā ab esset defierit
 libera inter eos testamenti factio. ē.
 15 si uis liberos et principe impetraue
 rint. Aut si filium. si licet uel cōmū
 uel heredeant. aut quattuordecim
 * annorum filium. uel filia duodecim
 amiserint. uel si uis frater. uel
 20 tres postea non die commiserint. ut in
 tres annū tamen. et sex menses. et si
 unus cuiuscūq; aetatis in pubis aui
 sul solidi capiendi ius praestat. Itē si
 post mortē uiri intra decem menses
 25 uxor ex eo peperit solidū ex bonis
 eius capit. Aliquando nihil inter
 se capiunt. Id. ē. si contra legē iuliam
 pceptūq; populeam contraxerint
 * matrimonium. Uerbi gratia si fecim
 30 sa quis uxorē duxerit. aut liberti
 nē. senatus qui intra sexagesimū
 uel quae intra quinquagesimum
 annū. neutri lege pceuerit. licet
 ipsi legibus post hanc aetate libera
 35 tui. && ppetui tamen poenis tene

bit excoeruit consultu pueniēdo
 sed claudicādo. senatus consultu
 in ceteros sexagenario. summozem
 quinquagenariū duxerit. pinde
 5 habebit. Haec summozem sexaginta
 annorum duxisset uxorē. qd summa
 102 quinquagenarie. minor sexa
 genario nupserit in per matri
 moniū appellat. Cuiusmodi sen
 10 sultu calpurniano iubet. non p
 cere ad capiendū hereditate.
 * & legata dote itaq; mortuo mu
 liere dote caduca erit.

XVI]. T. DE CADUCIS

15 Quod quis sibi testamento relicto
 ite ut iuri civili capere possit
 aliqua ex causis non coeperit. cadu
 cum appellat. ueluti cecidit ab eo
 uerbi gratia si filiis. uel lectino in
 20 mano legatū fuerit. nec intra dies
 centū. uel celebri legi pcurrit. uel
 lectinus ius quiritiū consecutus sit.
 aut si ex parte heres scriptus. uel
 legatarius anteceptas tabulas
 25 decesserint. uel pereger factus sit
 hodie ex constitutione imperatoris
 antonini omnia caduca sisco uindi
 cant. sed seruato iure antiquo libe
 ris et pccentibus. Caduca cū suo ono
 30 re sunt. Ideoq; libertatis. et legato
 fidei commissae ab eo datae ex cuius
 persona hereditas caduca facta ē.
 saluae sunt. scilicet et legata. et si
 dei commissae cū suo honore sunt
 35 caduca.

xviii. t. quij habeanjusañj

quumjncadujs

Item liberis et parentibus testamento vel
q: ad tertium gradum legapicant
5 antiquum dedit. Utheredibus illis in
stituitis quod quis ex testamento non
capit ead hoc pertineat. aut totum.
aut ex parte put pertinere possit.

xviii. t. de do m n j s e t a d

10 quij s i t i o n j b u s r e r ũ

Omnes res aut mancepi sunt. aut
nec mancepi. Mancepi res sunt
pda in iudicio solo aut rustico
quodlibet. ē. fundus quod urbanus. qua
15 his domus. Item iure pdaorum rusti
corum. uel ut uia iter actus aqueduc
tus. Item serui. et quod drupedis
qua edofo collo ue domocant. uel
* ut boues. Muli. aequi. asini. cetera
20 res. nec mancepi sunt elefanti. et
camelis. quamuis collo dofo ue do
mentur. nec mancepi sunt. quoniam bel
ticorum numero sunt. singulorum
rerum dominicis nobis adquiri. man
25 cipatione. traditione. in iure cessi
one. usucapione. adiudicatione.
lege mancipatio propria species
alienationis. ē. & rerum mancipi
eaeque sit certis uerbis libri pende
3) et quinq: testes presentes. Mancep
tio locum habet. inter ciues rom
nos. et latinos. colonosque lati
nosque iunictos eosque peregrinos
quibus commercium deditur. ē. com
35 muni. emendi uendendi. inuicem

ius. res mobiles non nisi presentes
mancipari possunt. & non plures
quod manu capi possunt. Immo
bilibus aut etiam plures simul et quae
5 diuersis locis sunt mancipari pos
sunt. Traditio proprie ē. aliena
tio rerum. nec mancipiarum rerum

* dominia ipsae traditio adprehendi
mus. scilicet si ex iustis causis tradi
10 tae sunt nobis usucapione dominia
cedipiscimur. tunc mancepi rerum
quod nec mancepi usucapio est aut
domini cceptio per continuationem
possessionis anni. uel biennii rerum

15 mobiliū anni. Imobiliū biennii.
In iure cessio quoque communis aliena
tio. ē. et mancepi rerum. et nec mance
pi. quae sit pertinet personae in iure ceden
tes. uindicantes. coddicentes. In iure
20 cedit dominus uindicatis. cui cedit
addicit ptoz. in iure cedi res etiam
in corpore cedit possunt. uelut usus
fructus. et hereditas. et tutelae legi
tima libertas hereditas in iure cedit

25 Uel ante quam ad eam. uel postea quod
adit fuerit ante quam cedeat in iure
cedi potest. Legitime ab herede pos
tece quam adit. ē. tam legitimo quam
ab eo ex testamento heres scriptus. ē.

30 Sic ante quam ad eam hereditas in iure
cessit sit. Pnde heres sit cui cessit. ē.
hac si ipse heres legitimus esset. Qd
si postea cui cedita fuerit in iure ces
sa sit. his qui cessit permanet heres. et

35 ob id creditoribus defuncti manet

& in eo seruo in quocumque usum
fructum habemus.

XXV. DE TESTAMENTIS

Testamentum. est. mentis nostre ius
5 testamentio. in id sollempniter
factum. ut post mortem nostram uideatur
Testamentorum generis fuerunt
tres. Unum quod ecclesiis comitis. al
terum quod in pro cinctu. Tertium
10 quod phesit libram appellatur. est. his
duobus testamentis abolutis hodie
solum in usu. est. quod phesit libram sit.
Id. est. pignoratitiam imaginem
15 scilicet debet. et scilicet emptorum. et
non minus quam quinque testes cum
quibus testamenti factio. est. qui in
potestate testatoris. est. aut fami
liae emptoris testes ad libram pen
20 sa adhibere non potest. Quia sa
miliae mancipatio. inter testato
res. et familiae emptio sit. Et ob
id domestici testes adhibendi non
sunt. filio scilicet familiae mente potest
25 eius testes. esse. non potest ex duobus
fratribus qui in eodem potest
tate sunt. Alter familiae emptor
alter testes. esse. non potest. Quia quod
unus ex his mancipium accepit. ad
30 quirit potestati cui filius suus testes
esse. non debet. Pater et qui in po
testate eius. est. in futurum. Duo fra
tres qui in eius potestate sunt
testes utriusque uel alter testes. alter
35 libere pens fieri possunt. alio sa
miliae mente. quia nihil nocet
ex una domu plures testes alie
no negotio adhiberi. Mutus.

turdus. furiosus. pupillus. senna
 neq; la mhar emptor. ē. neq; tes
 tes librae pendue fieri potest. Facti
 nus iunius. et famihar emptor
 5 et testet. et librae pend fieri potest.
 Quicū eo testamento factio. ē. testa
 mento qd ph est libā st. Duas res
 agunt la mhar. mancipatio. et
 nuncupatio testamenti nimen
 10 potest testamentū in hunc modum
 tabulas testamenti testor tenens
 * ita dicit. haec enim ista bulis ceris
 ue scripta sunt. Itado. Italego.
 Ita testor. Itaq; uos queritis testi
 15 moniū. pbitote quē nuncupatio
 et testatio uocat. Filius fami
 liar testamentū facere non potest
 qm̄ nihil suū habet. ut testari
 de eo possit. sed diuus angustus
 20 marcus constituit. ut filius fami
 liar miles de eo peculio qd in cas
 tris adquisiuit testamentū face
 re possit. Qui de fructu suo in cer
 tus. ē. facto qd patre peregre
 25 mortuo ignorat se sui iuris. ē.
 testamentū facere non potest.
 Is pubis licet sui iuris sit facere
 testamentū non potest. Qm̄ non
 dū plenum iudiciū animi habet.
 30 Mutus. surdus. furiosus. Itēq; p
 gus. cui lege nob̄ interdictū. ē.
 testamentū facere non possunt.
 Mutus qm̄ uerba nuncupationis
 loqui non potest. Surdus qm̄ uer
 35 bac familiae emptores exaudire

non potest. Furiosus qm̄ mentem
 non habet. ut testari de eo re pos
 sit p gus. qm̄ cōmertiū illi inter
 dictū. ē. et ob id familiae mancipa
 5 re non potest. Latini iunius aus.
 Item si quid editiciozū numero. ē.
 testamentū facere non potest. La
 tinus quidem qm̄ nominati lege iu
 nia phibitus. ē. Is cū qui deditici
 10 orū numerū. ē. Qm̄ nec quicq; ciues
 romanus testari potest. Cū sit pere
 grinus nec quicq; peregrinus. Qm̄
 nullus certe ciuitatis sciens ut
 aduersus legis ciuitatis suae teste
 15 ē. Feminae post duo decimū annū
 etatis testamentor facere possunt
 tutore. auctore donec intutellectū.
 Seruus publicus ptozicni partes
 dimiditē testamenti faciendi ha
 20 bitus quacq; modū heres institui debeat.
 XXII. T. QUATAORODUHERCS
 INSTITUDEBAT
 Heres institui recte potest his uerbis
 titius heres ~~titius~~ titius heres sit
 25 titium heredē. ē. iubeo. Illic aut
 institutio heredē instituo. heredē
 facio plerisq; improba. ē.
 XXII. T. QUI HEREDCS INSTI
 TUJ POSSUNT
 30 Heredes institui possunt qui testec
 menti factione cū testatore habent.
 Dediticiozū numerū heres institui
 non potest. quicq; peregrinus. ē. cū
 quo testamenti factio non. ē. Si qui
 35 dē mortis testatoris tēpore uel in

trecediem erētionis eius fructus
sit. heres. ēē. potest. Qd si lectus
manserit lego unum capere here
ditatē phibet. Idem iuris. ē. in pfo
5 nā celestis ppter legē iulia. Iner
tic persona heres institui non potest.
Uelut hoc modo quisquis primum
ex suis meū uenerit. Heres esto
qm certū consiliū debet. ēē. testam

10 tis. nec municipis. nec municipis
heredes institui possunt. Qm in cer
tū corpus. ē. Ut neq. cernere unuer

* si. neq. phibet. de herede cernere
possunt. ut heredes sicut. senatus
15 consulto. Tamen concessū. ē. ut ci
uilibus suis heredes institui possint.
sed fidei cōmissa hereditas munici
pib. restitui potest. Deniq. hoc se
natus consulto p spectum. ē.

* Deos heredes instituere non possumus.
ppter eos quos senatus consulto con
stitutionib. principū instituere con
cessum. ē. Sicuti iouem. Terpeum.
Apollinem. Didimeum. Sicuti mar

25 tem ingallic. mineruam. mili
ensem. hereulem. Gecitanū. dice
nā. eschiam. matrē deozū sipelen
sim. quae hysmirne colitur. etce
lestem. scchinesem. carthecginis

30 seruus heredis institui potest
nostros cū libertate. alienos sine
libertate. Cōmunis cum libertate.
uel sine libertate.

Eum seruus quicquid in bonis noster
35 ē. nec cū libertate heredē instituere

possumus. Quia latinitate conse
quit. quoniam prole non est heredita
tem capiendam. alienus seruus
heredes instituere possumus. Eos

5 tamen quorum cum domini testa
menti factione habemus. Cōmu
nis seruus cum libertate. recte
quidem heres instituitur quasi pro
prius p parte nrā. sine libertate

10 cū quasi alienus ppter socii par
tem. Proprius seruus cū libertate
heres instituitur siquidē in eadē
causa pmanerit ex testamento
Liber et heres sit. Id. ē. necessarius.

15 qd si ab ipso testatore uiuente ma
nū missus. uel cōuenatus sit suo
arbitrio. uel iussu emptoris here
ditatem adire potest. Sed si sine
libertate sit institutus. omnino
20 non cōsistit institutio alienus
seruus heres institutus. siquidem
in eadē causa pmanerit iussu do
mini debet hereditatem adire.

Qd si uiuo testatore manū missus.

25 aut cōuenatus cōuēto fuerit. aut
suo arbitrio. aut iussu emptoris
poterit adire hereditatem sui he
redes instituendi sunt. Uel ex he
redendi. sui aut heredes sunt Li

30 beri quos in potestate habemus.
tatem naturalem quam ad optinui.

Itē uxor quae in manu. ē. & uir
quae in manu. ē. sibi quae in po
testate habemus. postumi quoq.
35 liberi id. ē. qui in utero sunt.

Sita le sunt ut actum in potestate nra
 futuri sint. suozū herediū uimōrū
 sunt ex his heredib: filius quidem
 neq: heres institutus. neq: nominatus
 5 quo exheredatus. non patit̃ uelle
 re testamentū. Reliquo uero pso
 ne liberosū. uelut filio. nepos.
 neptes. si pterita sint uellet testa
 mentū. scriptis heredib: adire censē.
 10 Si uis quidem heredib: in p̃crtē uiri
 lem. Extraneis aut̃ in p̃crtē diui
 diam. Postum quoq: liberum
 cūq: sexus omisi qd uellet testa
 mentū agnitione rūpūnt̃. Eos qui
 15 in utero sunt sine acti sui heredes no
 hi futuri sunt. postumus institu
 here heredes si quidem postmōz tē
 nrām nascant̃ ex iure ciuili. Si
 uero uiuentib: nob̃ ex lege inha
 20 bilis qui in potestate. ē. si non in
 stitucēt heres nominatum exhe
 redari debet. Reliqui sui heredes
 utriusq: sexus. aut nominatum.
 aut inter ceteros postumus filius
 25 nominatum exheredandus. ē. Fi
 lio postuma cetero que postumę
 feminae. uel nominatum. uel in
 ceteros. dū modo inter ceteros ex
 hereditis aliquid legiēt. nepotes.
 30 et pronepotes. ceteriq: masculij
 postumij inter filium. uel nomina
 tum. uel inter ceteros cū coheretio
 ne h̃ccti sunt exheredandi. sed
 tōtius. ē. Tamen nominati eos ex
 35 heredari. et id obseruatur magis

Mencipatos liberos. qui
 iure ciuili. neq: heredes instituere.
 neq: exheredare. necesse sit. Tamen
 p̃toz iubet si non instituent̃ heredes
 5 exheredari. Masculos om̃s nomina
 tum feminas. uel inter ceteros. alio
 quam contractibus bonozū posses
 sionē eis pollicet̃. Inter necessarios
 heredes id. ē. seruus cū libertate
 10 heredis scriptus. et suus sit necessarius
 id. ē. liberos qui in potestate sunt
 iure ciuili nihil inter. ē. Nam utri
 * q: etiā in utro heredes sunt. sed iure
 p̃toz ius suis. et necessarius heredibus
 15 abstinere se cōparentes hereditate
 p̃mittit̃. Necessarius aut̃ tantum
 heredib: abstinendi potestas non
 decet̃. Extraneus heres si quidem
 cū cōtione sit heres institutus cer
 20 tendo sit heres. siue sine cōtione p
 herede gerendo pherede gerit qui
 reb: hereditariis t̃cquam dominus
 utit̃ uelut qui actionē rerū heredita
 riarū facit. aut seruus hereditarius
 25 cibariis indat. Cōtione. ē. certozum
 dierum sp̃ctum qd datur instituto
 heredi ad deliberandum utrū expi
 atei ad hunc hereditatē. necne uel
 ut citius heres esto cernitoq: indies:
 30 centum proximis quib: scieris pote
 risq: nisi ita. creueris exheres esto.
 Cernere. ē. uerba cōtioneis dicere
 ad hunc modū cum id medius here
 dē instituit. Cum hereditatē. adeo
 35 cernoq: sine cōtione heres institutus

si constituerit nolle se heredē. ^{de} et ceteri
excludit et hereditatē. et amplius eū
* adire non potest. Cū cretione ^{de} idē
heres institutus si cernendo si the
5 res. Itē non alit̃ excludit. quā si intra
die cretione non creuerit. Ideoque
etiā si constituerit nolle se heredē. ^{de}.
Tamen si sup̃ sint dies cretione pen
tentia actus cernendo heres fieri po
10 test. Cretio aut̃ vulgaris dicit̃. aut
continue vulgaris inque adiciū
haec uerba quib; scieris poterisq; ē
tunc inque non excludit. ei. qui
vulgare cretione habet dies illan
15 ē cōputant̃. quib; scit se heredē in
stitutū. ^{de}. & potuit cernere. Eueno
qui continue habet cretione. & iā
illi dies cōputant̃. quib; ignorat
se heredē institutū. Aut scit qui
20 dem. sed non potuit cernere. heredes
aut instituti dicunt̃. aut substituti.
qui primo gradu scripti sunt. Sub
stituti qui secundo gradu. uel sequen
tib; heredes scripti sunt. Uel totius
* 25 heres esto cernitoq; indies: proxi
mis centū quib; scieris poterisque
Ita creueris. et heres esto tunc medi
us heres esto. Cernitoq; indies: et
reliqua similiter. et deinceps substi
30 tui potest. Si sub inspectō cretione
heres institutus sit. Id. ē. non ex die
tis huius. si non creueris ex heres
esto. sed si ita si non creueris. tunc
medius heres esto. Cernendo quidem
35 superior inferior ē excludit. non

cernendo aut̃ sed p̃ herede gerendo
in partē admittit substitutū. Sed
postea diuisi marci constituit. ut
et p̃ herede gerendo ex esse fiat he
res. Quidēq; creuerit. neq; p̃ herede
gesserit. ipse excludit. et substitui
tus ex esse si heres.

XXIII. T. QUOMODO SUBSTITUTUS TAMEN A RUPTUR.

10 Testamento iure facto infirmat̃
duob; modis. si ruptū. aut irritū
factū sit ruptū testamentū Mutati
one. Id. ē. si postea alius testamētū
iure factū sit. Itē agnatione. id. ē. si
15 suus heres agnoscat̃. qui neq; heres
institutus. neq; ut oportet exhereda
tus sit. agnoscat̃ suus heres. aut agnos
cendo. aut adoptando. aut in ma
nū conuocando. aut in locū sui here
20 dis succedendo. uelut nepos mortuo
filio. uel emancipato. aut emanci
patione. Id. ē. si filius ex prima secun
* 25 da de huius emancipatione. manu
missus reuersus sit in potestatem
pater dimittat̃ suū. Aut si iure fac
to testamēto nemo extiterit heres.
Si is qui testamētū fecit ab hostib; cap
tus sit testamētū ei⁹. ualeat. Siquidē
30 reuersus fuerit iure posthumum. si
uō ibi decesserit ex lege cornelia
neq; p̃inde successionē ei⁹. confirmat̃.
atq; si ciuitate decessisset. si septē
signis testis signatū sit testamētū
35 licet iure ciuili ruptū. uel irritū fac

tum sit. p̄tor scriptis heredib: iuxta
 tabulas bonorū possessione dat. Si
 testator. et cuius romanus. et suae po
 testatis cū moriret̄ fuit. quā bonorū
 5 possessionē cū re id. ē. cū effecto hoc
 beſ. finem occlusū iure heres sit. Libe
 ris in puberib: in potestate manen
 tibus: tñccatis quā postumif heredis
 substituihere. pccrentes possunt dupli
 10 ci modo. Id. ē. a teo cū extrocneis. ut
 si heredes non extiterint liberi substi
 tutus heres fiat. Aut p̄prio iure. id
 si post mortē pccrentis heredes facti
 intra pubertate decesserint substi
 15 tutus heres fiat. & id exhereditac
 tes filius substituere pccrentib: licet
 non aliter in puberi filio substitu
 ere. quis heres potest. quā si sibi quis
 heredē institueret. uel ipsū filiū.
 20 Uel quēlibet ciliū milites com mo
 do cūq: fecerint testamēta uocant.
 Id. ē. etiā sine legitima obseruatio
 ne. nā principib: constitutioni
 b: pmissū. ē. illis. Quomodo cūq:
 25 uellent. Quomodo cūq: possent tes
 tati. Idq: testamento cū illis con
 tra iure regulā fecit. Itadem ualeat.
 si uel in castris mortuus sit. uel post
 missionē intra annū.

xxijij. De Legatis

Legatū. ē. qd leges modo id. ē. im
 peratiue testamento reliquit.
 Nā ea quae p̄catiūo modo relin
 quant̄ fidei cōmissa uocant̄. Le
 35 gatus aut quattuor modis. per

uindicationē. p dā nationē. finendi
 modo p̄ceptionē. P̄uindicationē
 his uerbis. Legamus do lego capito
 sumito. siue habito. P dā nationem
 5 his uerbis. heres n̄is damnus esto da
 re dato facito heredē meū decre
 iubeo. finendi modo. Ita heres n̄is
 dēnas esto finire Lucius titius sumere
 illā rē sibiq: habere p̄ceptionē. sic
 10 Lucius titius illā rē p̄cipito. p uindi
 cationē legari possunt. Res quae utro
 * q: tēpoze ex ius quiritiū testatoris
 fuer̄ mortis. et quomodo testamentū
 faciebatur. p̄ter quā si pondere nume
 15 ro mensurā continerent. In his enī
 factis. ē. si uel mortis dū taxat tē poze
 fuerint ex ius quiritiū p dā nationē
 om̄s res ligari possunt. & id quae
 non sunt testatoris. dūmodo t̄cel
 20 sint quaedam possint. Liber homo
 aut res populi. aut sacra. aut religi
 oſa. nec p dā nationē ligari potest.
 quā dari non potest. finendi modo
 * ligari possunt res p̄prie testatoris
 25 et heredes ei⁹. p p̄ceptionē ligari pos
 sunt. Res quae etiā p uindicationem
 si eorum quaenon fuit utroq: tēpoze
 testatoris ex ius quiritiū p uindicati
 * onē legata sit. Licet iure ciuili non
 30 uocent. Legatū tamen senatus consul
 to neroniano firmat̄. quo cautū. ē.
 Ut qd minus pactis uerbis legatū. ē.
 p̄inde sit hac si optimo iure legatū. ē.
 Optimū aut ius legatū p dā nationē. ē.
 35 si duob: eadē res p uindicationem

- legatariis. Si uero coniunctim uelut
titio. et seio hominē istico do lego in
re civili concursu pccrtil sicccat.
non currentē cetero pccrtil eius alte
5 ri cadere sciebat. sed post legē papi
am po peam non capientes par ca
duca sit. si p dcmnctionē eadē res
* duob: legatū sit. siquidē coniunctū
* singulis pccrtē debent. et non capi
10 entis pccrtil iure civili in hereditatē
remanebat. Nunc aut caduca sit.
qd si diiunctim singulis solidū debet.
Optione cū legatū p uindicationē.
docta legatariū electio. ē. ueluti homi
15 nē optato elegito. Idemq: ē. et si ~~si quis~~
* legaverim Titio hominē aut decem
* heres meus dato hominē decrehe
* redi electio. ē. nisi ~~et~~ uel idcre. ante
* heredis institutionē legatū non potest
20 qm̄ et potest et testam̄ti ab heredis insti
* tutionē incipit. post mortē heredis lega
ri non potest. ne cō heredis herede lega
ri uideat. qd iuris civilis ratio non patit.
* & mortis cū heredis tēpus legatū potest.
25 Uelut cū heres mortū paene causc liga
ri non potest. Paene aut causc ligatū qd
cohercendi heredis relinquit. ut faciat
quidē. aut non faciat. non ut legatū
ptineat. ut putat hoc modo si filiū tuū
30 in matrimonio titio conlocaueris decē
* an decem seio docto. Incerte psona lega
ri non potest. Ueluti quicūq: filiū meū
filiū suū in matrimonio conlocauerit
* ei hominē ~~et~~ ^{centum} docto subcerta.
35 tccmen demonstratione incertae psonę
- legatū potest. uelut ex cognatis meis
qui nunc sunt. qui primo cōd funus meū
uenerit. ei heres n̄ illud docto. neq: ex
scilicet demonstratione. neq: ex scilicet
5 causc legatū infirmat scilicet demon
stratio. ē. Uelut titio fundū quem atitio
emi do lego cū his fundis cō titio emp
tus non sit. scilicet causa. ē. uelut titio
qm̄ negotia mea curauit fundū do lego.
10 ut negotia ei. nūquā titius curasset. a
legatario legari non potest. Legatū
* ab eo tccntū dari potest qui extraneus
* est. Ideoq: filio scilicet herede insti
tuto. uel seruo. neq: a patre. neq: adomi
15 nē ligatū potest. heredi cōmet ip̄toli
garū non potest. ei qui in potestatem manu
mccncipio ue. ē. scripti heredis sub con
* ditione legatū potest. ut requirat
* quotē pōte dies legatū cedit in potest
20 tate heredis non sit. Eiusm̄ in potesta
te mccnu mancipio. ē. heres scriptus
* legatū non potest. sicut singulae res
* legatū possunt. Ita uniuersa rū quoq:
sūma legatū potest. Ut puta modo he
25 res n̄ cū titio hereditatē meā partito
diuidito quo casu dimidia pars bonorū
legata uidet. Potest aut et alia
pars. uelut tertia. uel quercia legari
* quae species partis appellat² usufruc
30 tus ligatū potest iure civili earū rerū
quercū salua substantiā. utendi. fru
endi potest. cū facultat. Et tū singula
rū rerū quā plurimū. Id. ē. pccrtissina
to consulto. Cautū. ē. ut etiā si earū
35 rerū quā in abusu continēt. ut puta

vini olei tritici usufuctus legatus
 sit. Legatario restituantur. Cautionibus
 interpositis restituendis eis. cum usuf
 fructus cedat legatario pertinere desie
 5 rit. Cunctis omnibusque sub imperio
 praetoris legari potest. Idque aduo
 nerua introductum. postea a senatu
 auctoritate adiceno diligentius consti
 tutum est. Legatum quod datum est admi
 10 potest. uel eodem testamento. uel eo
 dicellis testamento confirmatis.
 Testamentum eo demodo adincur
 quomodo datum est. cedat heredi lega
 tarius legata. non ceterum transeunt.
 15 nisi si iam die legatorum cedente
 legatarius decesserit. Legatarium
 quae pure uel in diem certum relicta
 sunt dies cedit antiquo quidem
 re ex mortis testatoris tempore. Per
 20 legem autem per praetorem. pauperum
 exceptis tabulis testamenti. Eorum
 uero quae sub conditione relictae
 sunt. cum conditio extiterit lex sal
 cidia iubet. non plus quam dodran
 25 tum totius patrimonii legari. ut
 omni modo quicquid integer a
 pud heredem remaneat legatorum
 perperam solutorum repetitio non est.
 XXV. T. D C F J D E J C O M J S S J S
 30 Fidei commissum est. quod non ciuilibus
 uerbis. sed praetoriae relinquatur.
 nec ex rigore iure ciuilibus perficiuntur.
 Sed ex uoluntate datur. relinquen
 tes uerba fidei commissorum in usu.
 35 Uere haec sunt fidei commissum. peto.

uolo dari. et similia etiam nutu relin
 quere fideicommissum in usu receptum est.
 fidei commissum relinquere possunt.
 qui testamentum facere possunt. licet
 5 non fecerint. Nec intestatu quis mo
 riturus fidei commissum relinquere po
 test. Res per fidei commissum relinqui
 possunt. quae etiam per damnationem legari
 possunt. Fidei commissum dari possunt.
 *10 hi qui legari potest. legatum iuranti
 fidei commissum capere possunt. Licet
 legatum capere non possint fidei co
 missum. et ante heredis institutionem.
 et post mortem heredis. et codicillis etiam
 15 non confirmatis. testamento dari
 potest. Licet legari non possit.
 Item grece fidei commissum scriptum ualeat.
 Licet legatum grece scriptum non uale
 at filio qui ipse potest esse. et seruo ue
 20 heredibus institutis seu his legatum
 sit patris. uel domini fidei commissum
 potest. quod nisi ab eo legari non pos
 sit qui testamento heres institutus est.
 Codicillis etiam non confirmatis ro
 25 gari potest. uel ut hereditatem totam
 uel ex parte alii restituet. quamuis
 directo heres institui. nequidem
 confirmatis codicillis possit fidei
 commissum. non per formulam petuntur
 *30 ut legatarii. sed cognitio est. Romae qui
 dem consul. aut praetor qui fidei co
 missum uocat. In prouinciis uero per
 * iudices. praeiurum. paene causam
 * . uel incertae personae nequidem
 35 fidei commissum dari possunt. his qui

rogatus. ē. alii restituere hereditate
 te. Lege quidem falcidia non habente
 qui non plus partem quadrantan-
 tem restituere rogatus. ē. extrinsecus
 5 ceno senatus consulto restituitur. ut
 ei et meum denique actiones cui restitu-
 ta. ē. hereditas. Lege autem falcidia
 inter ueniente quam plus dodrantem
 ueluti totam hereditatem restituere
 10 rogatus sit. Ex pecunia senatus
 consulto restituitur. ut deducta parte
 quartae ipse scriptus. ē. heres. in
 ipsum actionis conferunt. Ita autem qui
 recipit hereditatem legatarii locum
 15 habet. Ex pecunia senatus con-
 sultu restituitur hereditatem comoda
 et incommode hereditatis communican-
 tur. Inter heredem et eum cui reliquae
 partes restitutae sunt interpositis
 20 stipulationibus: ad exemplum partes.
 & pro partibus stipulationum. Partes
 autem. et pro partibus stipulationis propriae
 dicuntur. quae delucrio et dāno comu-
 nicando solent interponi inter he-
 25 redem et legatarium partiarum. Id. ē.
 eum quo partitus. ē. heres. si heres dā-
 nosam hereditatem dicat cogere et pro-
 re adire. et restituere totam. Ita ut
 ei et in eo qui recipit hereditatem actio-
 30 nis denique. Proinde atque: si extrinsecus
 senatus consulto restitutus fuisset.
 Idque: ut ita fiat pecunia senatus
 consulto cautum. Si quis in fraudem taci-
 tam fidem ad eum commiserit ut non ea
 35 praesenti fidei commissum restituat.

nec quod rante eum deducere sena-
 tus censuit. nec eadem iudicare
 * ex testamento. si *Abbas* heres
 libertas dari potest per fidei commissum.
 XXV]. T. D C L E G I T I O N I S H E
 R E D I B U S .

Inter testatorum ingenuorum hereditates
 pertinet. Primum cum suis heredibus. id. ē.
 liberis qui in potestate sunt. ceteris
 10 rebus: qui in liberorum loco sunt. si sui
 heredes non sunt ad consanguine-
 os. id. ē. fratres. et sorores. ex eodem
 patre. si nec hi sunt ad reliquos agna-
 tos proximos. Id. ē. cognatos
 15 uirilis sexus per masculos descendentes
 eiusdem familiae. Idem autem cautum. ē. lege
 duodecim tabularum. haec inter testato-
 morum cui suis heres. nec agna-
 tus proximus familiae heres fidei
 20 functus sit filius ex cetero filio mor-
 tuo. Iam nepos unus. ueluti plures
 ad omnes heredes pertinet. Non ut in
 capite diuidatur sed in stirpe. Id. ē.
 ut filius solus mediam partem habeat.
 25 & nepotes quotquot sunt ceteram di-
 midiam. Equum. ē. enim nepotes in patris
 sui loco succedere. et eam partem habe-
 re quae pater eorum si uiueret habitu-
 rus. &c. quae diu suis heres speraret
 30 heredi fieri posse. Tercium locum cognati
 non. ē. uelut si uxor defuncti pro-
 gnata sit. Aut filius copulatus sit
 agnatorum hereditates diuidunt
 in capita. uelut si sit frater filius.
 35 et ceterius fratris duo plures. uel

liberi quotquot sunt ab utraq; parte
 psonę. tot sunt portiones ut singuli sin-
 guli capiant. Si plures ea dē gradu
 agnati et quidā eorū hereditatē ad se
 5 ptinere noluerint. Vel ante quā adie-
 rint. decesserint eorū pars adereleat
 his qui ceciderint. Qd si nemo eorū adi-
 erit ad insequentē gradū ex lege he-
 reditatis non transmittit. Quā in legi-
 10 tims hereditatib; successio non ē.
 ad feminas ultra consanguineorū.
 gradu legitima hereditas non ptinet.
 Itaq; si soror fratris vel legitima
 hereditas. Ad liberos matrē intestato
 15 hereditas ex lege duodecim tabularū
 non ptinebat quia feminae suos here-
 des non habent. Sed postea jōp-
 p. antoninus. & cōmodus ratione iuse
 natu recitēta. Id actū ē. ut sine iura
 20 nā cūventiōe matrē. legitimae here-
 ditates. ad filios ptineant. Exclufi
 consanguinei et reliqui agnati in
 testati filii hereditas ad matrē ex le-
 ge duodecim tabularū non ptinet. Sed
 25 si in liberos habeat ingenui tri-
 um libertina quattuor legitima
 hereditas. ex senatus consulto tertullia-
 no. sita men et filio neq; sunt heres
 sit quare in suos heredes. ad bonorū
 30 possessione. apto re vocat. neq; pat-
 ad quē legē hereditas bonorū ne pos-
 sessio cum re ptinet. neq; frater con-
 sanguineus. qd si soror consanguinea
 sit ad utraq; ptinere iubet hereditas.

XXVII T. DE LIBERTORUSUCCESS

SECTIONIBUS ULCIONIS
 Libertorū intestatorū hereditas
 primū ad suos heredes ptinet. Deinde
 ad eos quorū libertifunt. velut pectra
 5 nā patronū liberosue patroni. Si sit
 patronus. et alterius patroni filius
 ad solum patrū hereditas ptinet.
 Itē pectram filius. patroni nepotib;
 obstat ad liberos patronorū hereditas
 10 defuncti ptinet. Aut in capite. non
 in stirpe diuiditur. Legitimae heredi-
 tatis in qd ex lege duodecim tabularū
 descendit capitis mutatione amittit.

XXVIII T. DE POSSESSIONIBUS DANDIS.

Bonorū possessio dat. aut contra tee-
 bulas testamenti. Aut ceduerul
 tabulas intestati. Contra tabulas ho-
 norū possessio dat. liberis emancipa-
 20 tis testamento pteritis. licet legitimo
 non ad eos ptineat hereditas. Bono-
 rū possessio contra tabulas liberis.
 tam necturalib; quā adoptiuis dat.
 Sed necturalib; quidē emancipatis.
 25 non tamen et illis qui in adoptiuę
 familia sunt. Adoptiuis aut hiteen-
 tū qui in potestate manserunt. Eman-
 cipatis liberis ex edicto dat. bonorū
 possessio si pcrati sunt canere patri
 30 bi. suis qui in potestate manserunt.
 Bona quę moriente patre habuer
 se conlaturos sedm tabulas bonorū
 possessio dat. scriptis heredib; scilicet
 si eorū quib; contra tabulas cōpetit.
 35 nemo sit aut petere. nolenteticum

finire cuius non ualeat testamen-
to forte qd familiae mancipatio
uel nuncupatio defuit, si signatū
testamentū sit. non minus quā septē
5 testū eiuū romanorū signis bonorū
possessio dat. Intesti dat bonorum
possessio p septē gradus. 'primo gradu
liberis. 'secundū legitimis. hereditibus.
tertio proximis cognatis. (Quarto
10 familiae patroni. patrono. patronę.
Item liberę sue patroni. patronę ue-
lexto uero uxori. septimo cognatis
magna missis. quib; p legem surā
plus mille asses capere licet. & siue
15 mo sit ced quē bonorū possessio ptine-
re possit. Aut sit quidem sed ius suū
omiserit populo bonu deferunt ex
lege iulia ea ducaria liberis bono-
rū possessio dat. Tam his qui in po-
20 testatē usq; in mortis tēpus fuerunt
quē emancipatis. Itē in ced optiuū
nontcmen etiā in ccdoptione decetis
proximi cognatis bonorū possessio
ne accipiunt. Non solū p feminam
25 sexus psonā cognatis. sed etiā agnatū
capite diminutia. Nū licet legiti-
mū ius agnationis capitisminutio-
ne amisserint. naturatcmen cognati
maneat bonorū possessio decetur
30 parentib; et liberis intra centum
ex quo petere potuerunt. Ceteris
intra centum dies qui omnis intra
id tēpus si non petierint bonorū
possessionē sequens gradus cedit
35 tē. Perinde atq; si superioris non

essent. idq; p septem gradus sit.
In quibus ex successione edictu
bonorū possessio dat. heredes qui
de non sunt. sed heredis loco consti-
5 tuunt beneficio ptozis. Ideo q; seu
ipsi agunt. seu cū his agūt ficticius
actionib; opus. ē. in quib; heredes
de. singunt. Bonorū possessio aut
reddat. aut hinc eūre is qui
10 accepit cum effectu bona retineat.
finire eū aliud iure cuius e un-
cere hereditatē possit. ueluti si
suus heres intestati bonorū posses-
sio finire quā suus heres eunere
15 hereditatē iure legitimo possit.
XXV]]] T. DE BONIS LIBER

TORUM

Quel romani liberti hereditatē
lex duo decē tabularū patro-
20 no desert. si intestato sine suo he-
rede libertus decesserit. Ideo que
fuit testamento facto decessit. Li-
cet suus heres ei non sit. seu intesta-
to et suus heres ei sit. Quā non nec
25 turcchis sed uxore putic quā in
magnauit. uel ccdoptiuū filius.
lex patrono nihil prestat. sed ex
edictu ptozis. seu testamento liber-
tus moriet. Ut aut nihil. aut mi-
30 nus quē partē dimidiā bonorū
patrono relinquat contra ta-
bulas testamenti partis dimidiā
bonorū possessio illucetur. nisi
libertus aliquē ex necturcchib;
35 liberis successorē sibi relinquat.

siue intestato decedat et uxore
 te in matrimonium uel adoptiuum filium
 relinquat aequae partis mediae
 bonorum possessio contrahens heredes
 5 pateronum dedit in bonis libertae pater-
 trono. nihil iuris ex edicto datur
 Itaque seu intestato moritur
 liberta semper eadem hereditatem
 10 quoniam non sunt sui heredes materis obli-
 tit pateronum. Lex papia popaea
 postea libertis quattuor libe-
 rorum iure tutelae patronorum libe-
 rorum. & cum intulerit iam posse
 15 ea sine auctoritate patronorum
 testari prospexit Ut primum
 in liberos libertae sub praetore
 uirilis pars patrono debeatur.
 Liberi pateronum uirilis sexus eadem
 20 iura in bonis libertorum pateronum
 suorum habent quae et ipse patero-
 nus. Feminae uero ex lege quidem
 duodecim tabularum perinde ius ha-
 bent. atque masculi patronorum
 25 liberi contra tabulas aut testam-
 ento liberi. Aut cum intestato
 contrahens heredes. non necura
 in bonorum possessio eis non compe-
 tit. Sed si ius trium liberorum habu-
 30 erunt etiam hac iura ex lege
 papia popaea accipiuntur
 paterna ex bonis libertorum
 illud ius tantum habent quod
 lex duodecim tabularum introduxit.
 35 Sed postea lex papia patronae

duobus; liberis bonorum libertae liber-
 tinae tribus iuris dedit. quod
 pateronum habet ex edicto.
 Item ingenui trium liberorum iure
 5 bonorum libertae. eadem lex id ius dedit
 * quod ipsi pateronum tribuit.
 ex p l j c i t.

A D N O T A T I O.

- col. vers. *RVBRICAE* omnes initialibus litteris rubris scriptae sunt.
2. 34. *Litterae L vacuum spatium relictum, nihil erasum est.*
4. 8. *Incertus sum utrum fit an fit codex habeat.*
- 24. *anno eadem quidem qua cetera scriptum est manu, sed alio atramento, et in litura.*
5. 15. *pöpeiam scriptum fuerat pöpeiam*
- 18. *litterae re in litura cæstant.*
- 29. *litteras men erasas esse puto.*
6. 16. *·statuliber· ab eadem manu supra v. quā diu minoribus litteris scriptum est, ut lex versu 24.*
7. 2. *prima f in ipsa litura est.*
8. 18. *τ in litura.*
9. 28. *eadem manus ex noru f fecit nvruf.*
- 33. *post uulgo tres litterae erasae sunt.*
- 34. *sperei eadem manus correxit spvru Post v. Conubiū unius
duarumve litterarum rasura est.*
10. 4. *aliquid erasum est, fortasse odo*
12. 8. *e in mccioref ex i facta est.*
13. 6. *rit in litura quae attingit litteras si in superioris versus.*
14. *inter versus 6...9. litura in margine.*
19. 7. *i supra alter ab eadem manu.*
20. 36. *xjj non xjjj est in exemplo meo, quod 'fac simile' vocant.*
21. 21. *mat f monio ex mat f monio correctum.*

Adnotatio.

col. vers.

22. 13. *postquā aperte habet exemplum meum, Hugo dedit postquā*
 — 18. *duoce[?] manus secunda inde duodecim fecit.*
 — 29. *secundū videtur ex fecim[us] a prima manu correctum.*
 23. 12. *legccta fuit ligccta; prima manus correxit.*
 24. 19. *fuert ceterel*
 — 34sq. *cōmercium media c fortasse τ est, ut sequens τium fortasse*
 cium
 25. 8. *ne utrum a 1. aut a 2. manu suprascriptum sit, incertum; idem*
 de a versus 28.
 26. 27. *Ita R ad marginem habet exemplum meum, qua littera scriptores*
 aliorum codicum regulam significare solent.
 28. 12. *ιτ in litura.*
 30. 13. *ι in litura.*
 — 20. *Deof prima manus ex Deuf fecit.*
 32. 4. *nomincctj (i. e. nominccti) dedi, sed in cod. fortasse nomincq*
 est. Hugo dedit nominati
 — 34. *v alio atramento supra totius scripta est.*
 33. 13. *f ab eadem manu supra scripta.*
 34. 3. *uero in litura, eadem manu.*
 — 25. *f in litura.*
 35. 23. *hit inductum et ue a recentiore manu adpositum est.*
 37. 12 et 24. *In v. teltcttozel ulla c ex i facta est ab eadem manu.*
 — 29. *In v. legccta ex i facta est c, sed incertum a qua manu.*
 38. 8. *Ita prima manus superposita i et punctis infra cc corrupit v. le-*
 gatcc
 — 9. *i supra c incertum a qua manu sit.*
 — 15. *tacite in litura, sed eadem manu.*
 — 16...18. *Quae recentior manus inscripsit, non in lituris sed in locis*
 quae prima manus vacua reliquerat, inscripta sunt. In v. he|
 redif littera i ex e'a secunda manu facta est. Verba prima
 manu scripta uel ιτ decre. ante e pallido atramento quo in-
 quinata sunt, satis distincte adparent.
 — 19. *heredis secunda manus ex herede fecit, eademque ultimae litterae*
 vocabuli institutione ductum ~ superposuit.
 — 24. *legccri primu manus ex ligccri fecisse videtur.*

Adnotatio.

col. vers.

38. 30. decē ita prima manus.

— 31. litteras in secunda manus induxit et spatium vacuum relictum vocabulo decem ita explevit, ut postremus litterae in ductus in l nominis seio prima manu scripti incidere.

Cf. ad has notas sequens quamvis parum nitidum exemplum:

15 dicta legataru electio ē. uelut homi
nē optato electio. Idemq. ē. et si tacite
legatus in iis hominē aut dōm
heres meo dolo hominē dōm
red is electio ē. in x uel dōm ante
heredis in fūctionē legari non potest

30 in matrimonio tatio conlocaueris decē
m de enseo dicto. Incerte psona lega

— 34. Verba primae manus tot in linea transducta delenda esse signi-
ficavit secunda manus et supra locum vacuum relictum (litteris,
ut puto, ha IIS. explendum) posuit centum

— 35. In v. incertae ex a primae manus secunda x fecit.

39. 12 sq. Ex vocabulis ab eo primum induxit et ex altero fecit et secundu
manus vocabulisque extraneis est perperam explevit spatia va-
cuu relicta.

— 18. legari fuit ligari

Adnotatio.

col. vers.

39. 19. *In v. legcctj littera e antea i fuit, et τj in litura est.*
— 22. 23. *hgccri scriptum fuerat.*
— 29. *appellat² secunda manus in spatium vacuum relictum inscripsit.*
41. 10. *legccri fuit hgccri*
— 30. *legatcc fuit ligatcc*
— 33. 34. *liturae.*
43. 3. *hberof in litura.*
46. 6. *Ila in v. pccctronb ultima o litterae v similis est.*

C O R R I G E N D A.

- col. 3. §. 10. *corrigere* caufcc
 - — - 23. - caufcc
 - 4. - 8. *appone asteriscum.*
 - — - 34. *corrigere* locio
 - 5. - 2. - Nā
 - — - 18. - habeat
 - 6. - 4. - possint.
 - 7. - 23. - atiniuf
 - 9. - 1. - aūt
 - 10. - 4. *appone asteriscum.*
 - — - 11. *corrigere* mactrē
 - 11. - 4. - aūt
 - 13. - 2. - donarē.
 - 14. - 8. - manū
 - — - 14. - pfona
 - — - 16. - ccdoptcarē
 - — - 32. - Emancipatione.
 - 16. - 9. - quā
 - 19. - 34. - gerant.
 - 20. *inde a §. 14. numeri margini*

adpositi una linea altius quam iustum est, conlocati sunt.

- col. 21. §. 7. *corrigere* lenametale
 - — - 33. - ampliuf
 - 22. - 6. - minozannoziū.
 - — - 34. - hanc
 - 23. - 5. - habebit.
 - — - 7. - quinquccgenaricc.
 - — - 8. - par
 - 24. - 13. - itccli coꝛꝛ solo
 - — - 34. *appone asteriscum.*
 - 26. - 5. *corrigere* adiudicatio
 - — - 9. - cōmuni
 - 30. - 17. - fidei cōmissa
 - 31. - 22. - caufa
 - 32. - 4. *appone asteriscum.*
 - — - 34. -
 - — - 31. *corrigere* p̄ter
 - 33. - 25. - cibaricc mdat.

LIPSIAE,
TYPIS J. B. HIRSCHFELD.

Bei S. HIRZEL in LEIPZIG ist erschienen:

DOMITII VLPIANI
QVAE VOCANT
F R A G M E N T A

QVARTVM EMENDAVIT
EDVARDVS BÖCKING.
XIV n. 200 pag. in 8. Preis: 18 Neugr.

Diese Ausgabe enthält:

- Vlpiani liber singularis Regularum ex cod. Vat. cum critica locorumque similitum adnotatione.
Ex eodem quae in Mosaicarum et Romm. LL. Collatione atque Digestis Iustiniani imp. supersunt c. adnotatione.
Theodori Mommseni de Vlpiani Regularum libro sing. disputatio.
Vlpiani Institutionum quae supersunt
Veteris Icti de iure fisci quae vocant fragmenta.
De iuris partibus et de manu missionibus commentarius ex Dositheo emendatus.
De parricidii poena locus ex eodem Dositheo.
Pauli Sent. rec. 2.5. §§ 10...12. ex cod. Paris. num. 4406.
Eiusd. Institutionum lib. II. tit. *De dolibus* ex Boethii Comm. ad Cic. Top.
Sexti Pomponii regula de seruitutibus.
Aem. Papiniani ex lib. I. Responsorum sub tit. *De pactis inter uirum et uxorem* responsum.
Ex Vlpiani lib. VI. ad edictum locus nuper repertus.
Herennii Modestini regula de testamento sine die et consule.
Sententia ex Modestini lib. I. Differentiarum cum Cuiacii Obs. 6. 9.
De gradibus cognationum cum εἰκονισμῶ.
Iac. Cuiacii Observationum lib. VI. cap. 40.
Tabula delineationem systematis Vlpiani libri singularis Regularum cum Gaianarum Institutionum ordine comparati exhibens.

www.books2ebooks.eu